

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

5-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li</i> OHANGARON VODIYSI AHOLISINING QADIMGI VA O'RTA ASRLAR DAVRI MAFKURAVIY DUNIYO (SUYURLITEPA YODGORLIGIDAN TOPILGAN MODDIY MANBALAR ASOSIDA)	16-26
<i>Elmurotov, Bahodir Abdugapporovich</i> KALTAMINOR MADANIYATINING GENEZISI MASALALARI	27-33
<i>Nafiddinova, Xosiyat Ravshanovna</i> OILAVIY MAROSIMLAR VA ULARNING TARIXIY ADABIYOTLARDA YORITILISHI	34-37
<i>Eshmo'minov, Ozodbek Ziyodulla o'g'li</i> DEMOGRAFIK JARAYONLARNING BORISHI: SURXON VOHASI MISOLIDA (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> SULTON JALOLIDDIN MANGUBERDINING YAQIN SHARQ VA KICHIK OSIYO DAVLATLARI BILAN DIPLOMATIK ALOQALARI	42-46
<i>Маматалиева Сурайё Бобомуратовна</i> ШИША ВА ШИШАСОЗЛИК ТАРИХШУНОСЛИГИ	47-52
<i>Далакьян, Жанна Сейрановна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ РЕШЕНИЯ	53-56

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Эргашев, Рахматулла Хидирович, Узақов, Жамшид Норбоевич</i> ЗИЁРАТ ТУРИЗМ ТАРМОҒИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОЙ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ	57-62
<i>Очилов, Фарходжон Шавкатжон ўғли</i> БАҲОЛАНГАН МАЖБУРИЯТЛАР АУДИТИДА ИЧКИ НАЗОРАТ ТИЗИМИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ	63-71
<i>Raxmatov, Adxam Itolmasovich</i> TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH VA BANDLIGINI TA'MINLASHNING XORIJIY MAMLAKATLAR MODELLARI TAHLILI	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> BARQAROR TURIZM MARKETING STRATEGIYASI SIFATIDA	81-85
<i>Мадаминов, Инъомжон Озодович</i> КОРХОНАЛАР ИНВЕСТИЦИОН ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА СОЛИҚЛАРНИНГ ЎРНИ	86-93
<i>Abdusalomov, Jaxongir O'ktam o'g'li</i> TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLAR KREDITLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	94-101
<i>Кулибоев, Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИДА МОЛИЯВИЙ АКТИВЛАР ҲИСОБИ ВА НАЗОРАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	102-111

Мараимова, Умида Исмаилжановна

КОРХОНА БОШҚАРУВИ АМАЛИЁТИДА МАРКЕТИНГ ДАСТУРЛАРИНИ АМАЛ ҚИЛИШИГА
БАҒИШЛАНГАН КОНЦЕПЦИЯЛАР 112-120

Askarova Sevvara Baxtiyorovna

RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BIZNES VA TADBIRKORLIKNING АҲАМИЯТИ 121-125

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна

ИЛК ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ САНЪАТИДА РОМАНТИК ЙЎНАЛИШНИНГ ЭСТЕТИК
АСОСЛАРИ 126-133

Rizaev, Nodir Sobirovich

XX ASR BOSHLARIDA BUXORO JADIDLARINING IJTIMOYI- SIYOSIY QARASHLARI..... 134-138

Шукруллаева Гулчеҳра Насруллаевна

ЖАЗО ГЕНЕЗИСИДАГИ АХЛОҚИЙ МУҲИТ ЖАРАЁНИНИ КОНЦЕПТУАЛ ТАДБИҚ
ЭТИШНИНГ ФАЛСАФИЙ МАСАЛАЛАРИ 139-144

Shokirov Toxirjon Nurmatatovich

MADANIYAT VA SAN'AT FALSAFASINING VAHS MAVZULARI 145-149

Ulug'murodov Elyor Saydulloevich

GNOSEOLOGIYADA TASAVVUFİY TAJRIBANI O'RNİ VA АҲАМИЯТИ 150-154

Ganiev Sherxon Meytanboevich

HOZIRGI DAVR FANI VA FALSAFASIDA MADANIY VA MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOVNI
NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI 155-164

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Dalievа Madina Xabibullaevna, Kristian Kapone, Satibaldiyeva Nigora Alimqul qizi

TERMINOLOGIYADA TERMIN VA UNGA TENG BO'LGAN TUSHUNCHALARNING
TADQIQI 165-178

Chorieva Iroda Kurbonboevna

TARKIBIDA TIBBIYOT XODIMLARI NOMLARI BO'LGAN INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING
TURLI HUSUSIYATIGA KO'RA TASNIFI 179-183

Sharipov, Abdulaziz Akmalovich

GID-TARJIMONLAR NUTQINING O'RGANILISH ASPEKTLARI 184-188

Urinova Tursunoy Urin kizi

LIBOS DIZAYNI VA MODASINING SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH DAVRLARI HAMDA
YO'LLARI 189-193

Норматова Шоира Умаровна, Абдурахманова Меҳрибон Дустмуродовна

ТИЛ ТАЪЛИМИДА БАДИИЙ АДАБИЁТ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 194-199

Eshniyazova Maysara Beknazarovna

«SIROJUL MUSLIMIN» VA «ARBA'IN» ASARLARIDA G'OYAVIY-BADIIY TAHLILI 200-208

Nazarov, Sardor Shamurodovich

INGLIZ VA O'ZBEK TILI SO'Z BIRIKMALARI STRUKTUR-SEMANTIK XUSUSIYATLARNING
QIYOSIY ASPEKTDА O'RGANILISHI 209-213

<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> RANG TURLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH: SEMANTİK VA STILISTİK	214-218
<i>Бердиева, Зулфия Сафаровна</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНТРОПОНИМОВ В НЕМЕЦКИХ СКАЗКАХ	219-223
<i>Адилова Дилором Кадировна</i> ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДАГИ ШЕЪРИЙ МАТНЛАРДА “АЁЛ” ШАХСИЙ ФАЗИЛАТЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ СЎЗЛАРНИНГ СЕМАНТИК МАЙДОНИ ТАСВИРИ	224-230
<i>Хасанова Юлдуз Мухтор қизи</i> ШАРҚ ВА ҒАРБ ҲАЙВОНЛАР ҲАҚИДАГИ ЭРТАКЛАРИДА “АХЛОҚ” МОТИВИНИНГ БАДИИЙ КОНЦЕПТУАЛЛАШУВИ	231-236
<i>Олимова Хуршида Вайдиллаевна</i> ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ЛАҚАБЛАРНИНГ СТИЛИСТИК ИМКОНИАТЛАРИ	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> IKKINCHI TILNI EGALLASHDA AFFEKTIV OMILLARNING ROLI	244-247
<i>Normamatov Farrux Komiljon o'g'li</i> YAXSHILIK KONSEPTINING INGLIZ MILLIY MADANIYATIDAGI AHAMIYATI	248-253
<i>Yakubov Faxriddin</i> SAYLOVOLDI SIYOSIY DISKURSI XUSUSIYATLARI	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> TA'LIM TERMINOLOGIYASIDAGI ANTONIMIM: TAHLIL VA PEDAGOGIK AMALIYOT UCHUN MA'LUMOTLAR	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> OMON MATJON SHE'RIYATIDA ALLITERATSIYA	265-269
<i>Amonova Dilshoda Azamatovna</i> ERTAKLARNING BOLALAR ADABIYOTIDAGI O'RNI	270-276
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA INSON AQLIY QOBILIYATINI IFODALOVCHI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING STILISTIK XUSUSIYATLARI	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> O'YBEK IJODIDA BADIY KONSEPTNING VOQELANISHI	282-285
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ БЛОКЧЕЙН И СМАРТ-КОНТРАКТОВ (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ)	286-290
<i>Турғунов Муроджон Турсунбоевич</i> “АВЕСТО”ДА КИШИЛАР ЎРТАСИДАГИ ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРИГА ВА ОДОБ-АХЛОҚҚА ҚАРШИ ЖИНОЯТЛАРНИНГ ИФОДАЛАНИШИ	291-298

<i>Султонов Мухсинжон Муқимович</i> АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ ЎЗГАЛАРНИНГ МУЛКИНИ ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИШ ТУШУНЧАСИ	299-309
<i>Ходжиев Юнус Мухитдинович</i> АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАЪМИНЛАШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> МЕХНАТ ҲУҚУҚИНИНГ КОНСТИТУТСИЯВИЙ АСОСЛАРИ ВА КАФОЛАТЛАРИ	316-330
<i>Nurullayev Shoxrux Shuxratillayevich</i> ҚУРИЛИШ СОҲАСИДА АТРОФ-МУҲИТНИ ҲУҚУҚИЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШДА РАҚАМЛАСHTIRISH VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR	331-337
<i>Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li</i> О'ЗБЕКИСТОНДА ПЛАСТИК ЧИҚИДИЛАРДАН FOYDALANISHNI CHEKLASHNING HUQUQIY MASALALARI VA HORIJ TAJRIBASI	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> XALQARO HUQUQ DOKTRINASIDA SHARTNOMA MAJBURIYLIGIGA ROZILIKNI IFODALASH INSTITUTINING SHARTNOMANING HAQIQIY EMASLIGI, AMAL QILISHINI BEKOR QILISH, TUGATISH VA TO'XTATIB TURISHDA AHAMIYATI	342-349
<i>Шарипов Санжар Собирович, Бозоров Азимжон Ахатович</i> ОММАВИЙ ТАДБИРЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ ВАҚТИДА ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ МОҲИЯТИ, АҲАМИЯТИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	350-357
<i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i> RAQAMLI OCHIQ MANBALAR VA ULARDAN RAQAMLI KRIMINALISTIKADA FOYDALANISH	358-366
<i>Неъматов Азизбек Ғолибжон ўғли</i> ДАСТЛАБКИ ТЕРГОВДА ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ ВАЗИФАСИНИНГ МОҲИЯТИ ВА АҲАМИЯТЛАРИ	367-373
<i>Дадабоева Дилфуза Нурматовна</i> ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРНИНГ ИШТИРОКИ АҲАМИЯТИ	374-378
<i>O'razbayev Laziz Shuhrat o'g'li</i> MUHIM RAQAMLI INFRATUZILMALARGA NISBATAN AMALGA OSHIRILADIGAN HUJUMLAR VA ULARNING OLDINI OLISH	379-383
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xudoyberganov Doniyor Yangiboy o'g'li</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KOGNITIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURIYATI	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Xikmatovich</i> OBYEKTGA YO'NALTIRILGAN DASTURLASH TILLARI ORQALI TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH	389-393

<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon oqli</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI LOYIHALASH KOMPETENSIYALARINI KOMPYUTER GRAFIKASI YORDAMIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	394-398
<i>Zakirova Zulhumor Zoirjonovna</i> МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ОЛИШ ШАКЛИ СИФАТИДА ТАНҚИДИЙ ФИКРЛАШ ҚОБИЛИЯТИНИ ОШИРИШДА ЎҚИТУВЧИ САВОЛ ЖАВОБЛАРИНИ ЎРНИ	399-404
<i>Eshnazarov Murod Karimovich</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI GERMENEVTIK YONDASHUV ASOSIDA KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	405-410
<i>Mengliqulov Xayrulla Aliqulovich</i> TALABA QIZLARING SUZISH MALAKA VA KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIFFERENSIAL YONDASHUV	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjonovna</i> INGLIZ TILI O'QITISH BO'YICHA IQTISODIYOT TALABALARINING KASB-KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> SPORTCHILARNING BOKSDAGI TEXNIK HARAKATLARIGA MOSLASHISH REAKSIYALARI	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> BOLALARGA HARAKATLI O'YINLARNI O'RGATISH SHARTLARI VA USULLARI	427-432
<i>Axmedov Akmal Yusufovich</i> OLIY TA'LIM JARAYONIDA BO'LAJAK PSIXOLOGLARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING MUHIM MEZONLARI	436-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> CHET TILINI O'RGANISH JARAYONIDA AKTDAN FOYDALANISH	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> TALABALARNING MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH	445-449
<i>Эркабоев Ойбек Мухаммаджонович</i> ТЕМПЫ ПРИРОСТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СПЕЦИФИЧЕСКИХ КООРДИНАЦИОННЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ 6 ЛЕТ	450-456
<i>Абатов Жалғасбай Орынбаевич</i> ТАСВИРИЙ САНЪАТ ДАРСЛАРИНИ ТАРИХ ФАНИГА БОҒЛАБ ЎҚИТИШ	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTIDA INNOVATSION TA'LIM MUHITINING TA'LIM - TARBIYA JARAYONIGA TA'SIRI	464-468
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i> МАКТАВГАСНА ТА'LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGI	469-476
<i>Abduvosiyeva Mahmuda Xamidullo qizi</i> ХИТОЙ ТА'LIM TIZIMINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA AQLIY QOBILİYATLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI PEDAGOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMI	484-489
<i>Есанова Гулчеҳра</i> ЁШ ФУТБОЛЧИЛАРНИ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯЛАШ ТАМОЙИЛЛАРИ ВА УСУЛЛАРИ	490-497

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Volume 4, Issue 5 (may, 2024). -500 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

<i>Ismailov Ubaydulla Mamat ugli</i> THE IDEOLOGICAL WORLD OF THE ANCIENT AND MEDIEVAL POPULATIONS OF THE OHANGARON VALLEY (BASED ON MATERIAL SOURCES FOUND AT THE SUYURLITEPA SITE)	16-26
<i>Elmuratov, Bakhodir Abdugapparovich</i> QUESTIONS OF GENESIS OF KELTAMINORA CULTURE.....	27-33
<i>Nafiddinova, Khosiat Ravshanovna</i> FAMILY CEREMONIES AND THEIR COVERAGE IN HISTORICAL LITERATURE	34-37
<i>Eshmominov, Ozodbek Ziyodulla ugli</i> PROGRESS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES: THE CASE OF SURKHAN OASIS (1925-1946 YY.)	38-41
<i>Akobirov, Mirjalol Ximmatovich</i> DIPLOMATIC RELATIONS OF SULTAN JALOLIDDIN MANGUBERDI WITH THE STATES OF THE MIDDLE EAST AND ASIA MINOR	42-46
<i>Mamatalieva Surayyo Bobomuratovna</i> HISTORIOGRAPHY OF GLASS AND GLASSMAKING	47-52
<i>Dalakyan, Janna Seyranovna</i> CURRENT PROBLEMS OF SPIRITUAL AND MORAL CULTURE YOUTH POSSIBLE SOLUTIONS	53-56

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

<i>Ergashev, Rahmatulla Khidirovich, Uzakov, Jamshid Norboyevich</i> WAYS TO INCREASE THE ECONOMIC AND SOCIAL EFFICIENCY OF THE PILGRIMAGE TOURISM NETWORK	57-62
<i>Achilov, Farkhodjon Shavkatjon o'g'li</i> STUDYING AND ASSESMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM IN THE AUDIT OF PROVISIONS	63-71
<i>Rakhmatov, Adkham Itolmasovich</i> ANALYSIS OF FOREIGN COUNTRY MODELS OF TRAINING AND EMPLOYMENT OF QUALIFIED PERSONNEL IN THE FIELD OF TOURISM	72-80
<i>Murodova, Nargiza Utkirovna</i> SUSTAINABLE TOURISM AS A MARKETING STRATEGY	81-85
<i>Madaminov, Inomjon Ozodovich</i> THE ROLE OF TAXES IN ENSURING INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES	86-93
<i>Abdusalomov, Jahongir O'ktam o'g'li</i> DIRECTIONS FOR IMPROVING PERSONAL LOANS IN COMMERCIAL BANKS	94-101

<i>Kuliboyev, Azamat Shonazarovich</i> IMPROVING ACCOUNTING AND CONTROL OF FINANCIAL RESOURCES IN STATE MEDICAL ORGANIZATIONS	102-111
<i>Maraimova, Umida Ismailjanovna</i> CONCEPTS DEDICATED TO THE IMPLEMENTATION OF MARKETING PROGRAMS IN ENTERPRISE MANAGEMENT OPERATIONS	112-120
<i>Askarova Sevvara Bakhtiyorovna</i> THE IMPORTANCE OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE ERA OF THE DIGITAL ECONOMY	121-125

09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES

<i>Uroкова Aysuluv Jamoliddinovna</i> AESTHETIC FOUNDATIONS OF ROMANTIC DIRECTIONS IN EASTERN ART OF THE EARLY MIDDLE AGES	126-133
<i>Rizayev, Nodir Sobirovich</i> SOCIO-POLITICAL VIEWS OF BUKHARA'S JADIDS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY	134-138
<i>Shukrullaeva Gulchehra Nasrullaevna</i> PHILOSOPHICAL ISSUES OF CONCEPTUAL IMPLEMENTATION OF THE PROCESS OF THE MORAL ENVIRONMENT IN THE GENESIS OF PUNISHMENT	139-144
<i>Shokirov Takhirjon Nurmamatovich</i> KEY TOPICS OF PHILOSOPHY OF CULTURE AND ART	145-149
<i>Ulugmuradov, Elyor Saidulloevich</i> THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF MYSTICAL EXPERIENCE IN GNOSEOLOGY	150-154
<i>Ganiyev Sherxon Meytanbayevich</i> FORMS OF MANIFESTING CULTURAL AND SPIRITUAL-MORAL CHOICE IN THE SCIENCE AND PHILOSOPHY OF THE PRESENT PERIOD	155-164

10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES

<i>Dalievna Madina Xabibullaevna, Christian Capone, Satibaldieva Nigora Alimqul qizi</i> THE STUDY OF TERM AND ITS EQUIVALENT CONCEPTS IN TERMINOLOGY	165-178
<i>Chorieva Iroda Kurbonboevna</i> CLASSIFICATION OF ENGLISH AND UZBEK PROVERBS CONTAINING THE NAMES OF MEDICAL PERSONNEL ACCORDING TO DIFFERENT CHARACTERISTICS	179-183
<i>Sharipov, Abdulaziz Akmalovich</i> STUDY ASPECTS OF SPEECH OF GUIDE-INTERPRETERS	184-188
<i>Urinova Tursunoy Urin kizi</i> PERIODS AND WAYS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF DRESS DESIGN AND FASHION	189-193
<i>Normatova Shoira Umarovna, Abduraxmanova Mehribon Dustmuradovna</i> METHODS OF TEACHING ARTISTIC LITERATURE IN LANGUAGE EDUCATION	194-199
<i>Eshniyazova Maysara Beknazarovna</i> IDEOLOGICAL AND ARTISTIC ANALYSIS IN THE WORKS OF «SIROJUL MUSLIMIN” AND «ARBA'IN”	200-208

<i>Nazarov, Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	209-213
<i>Bazarbaeva Albina Mingaliyevna</i> COLOUR TYPES AND ANALYSIS: SEMANTIC AND STYLISTIC	214-218
<i>Berdieva, Zulfiya Safarovna</i> USE OF ANTHROPONYMS IN GERMAN FAIRY TALES	219-223
<i>Adilova Dilorom Kadirovna</i> DESCRIPTION OF THE SEMANTIC FIELD OF WORDS THAT REPRESENT THE PERSONAL QUALITIES OF A "WOMAN" IN POETIC TEXTS IN UZBEK AND RUSSIAN	224-230
<i>Khasanova Yulduz Mukhtor kizi</i> LITERARY CONCEPTUALIZATION OF THE MOTIF "MORALITY" IN THE TALES ABOUT ANIMALS OF THE EAST AND WEST	231-236
<i>Olimova Khurshida Vaydillaevna</i> STYLISTIC POSSIBILITIES OF NICKNAMES IN ENGLISH AND UZBEK	237-243
<i>Polvonniyozova Mahliyo O'ktamjon qizi</i> THE ROLE OF AFFECTIVE FACTORS IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION	244-247
<i>Normamatov Farrukh Komiljon ugli</i> THE SIGNIFICANCE OF THE CONCEPT OF GOODNESS IN ENGLISH NATIONAL CULTURE	248-253
<i>Fakhriddin Yakubov</i> CHARACTERISTICS OF ELECTORAL POLITICAL DISCOURSE	254-259
<i>Bekmuratova Dilbar Xushmamatovna</i> ANTONYM IN EDUCATIONAL TERMINOLOGY: ANALYSIS AND IMPLICATIONS FOR PEDAGOGICAL PRACTICE	260-264
<i>Sharofova Sevinch Jamoliddin qizi</i> ALLITERATION IN THE POETRY OF OMON MATJAN	265-269
<i>Amonova Dilshod Azamatovna</i> THE IMPORTANCE OF FAIRY TALES IN CHILDREN'S LITERATURE	270-276
<i>Tukhtaeva Dildora Zokirovna</i> THE STYLISTIC FEATURES OF PHRASEOLOGICAL UNITS DENOTING HUMAN INTELLECTUAL ABILITIES IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	277-281
<i>Sattorova Nafisa Isomidinovna</i> REALIZATION OF THE ARTISTIC CONCEPT IN OYBEK'S WORKS	282-285
12.00.00 - LAW	
<i>Nodirakhon Abdurakhmanova</i> LEGAL REGULATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGIES AND SMART CONTRACTS (COMPARATIVE ANALYSIS)	286-290
<i>Turgunov Murodjon</i> EXPRESSION OF CRIMES AGAINST HUMAN RELATIONS AND MORALITY IN "AVESTO"	291-298

<i>Sultonov Muxsinjon Muqimovich</i> THE CONCEPT OF THEFT OF OTHER PEOPLE'S PROPERTY USING INFORMATION TECHNOLOGY	299-309
<i>Xodjiyev Yunus Muxitdinovich</i> SOME LEGAL ISSUES IN INFORMATION SECURITY	310-315
<i>Makhmudova Khurmat Mukhtorovna</i> CONSTITUTIONAL BASIS AND GUARANTEES OF LABOR LAW	316-330
<i>Nurullayev Shokhrukh Shukhratillaevich</i> DIGITALIZATION AND MODERN TRENDS IN ENVIRONMENTAL LEGAL PROTECTION IN THE CONSTRUCTION FIELD	331-337
<i>Otamirzaev Oybek</i> LEGAL ISSUES OF LIMITING THE USE OF PLASTIC WASTE IN UZBEKISTAN AND FOREIGN EXPERIENCE	338-341
<i>Safarov Jamshid Ismoilovich</i> THE SIGNIFICANCE OF EXPRESSING CONSENT TO BE BOUND BY A TREATY IN THE DOCTRINE OF INTERNATIONAL LAW IN THE CONSIDERATION OF THE INVALIDITY OF A TREATY, TERMINATION AND SUSPENSION OF ITS OPERATION	342-349
<i>Sharipov Sanjar Sobirovich, Bozorov Azimjon Akhatovich</i> PUBLIC EVENTS FOR THE ORGANIZATION AND HOLDING OF EVENTS TIMELY ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF THE COMPANY IMPLEMENTATION OF PUBLIC AWARENESS ACTIVITIES ESSENCE, SIGNIFICANCE AND CHARACTERISTIC FEATURES	350-357
<i>Normurodova Behruza Kholmuminovna</i> DIGITAL OPEN SOURCES AND THEIR USE IN DIGITAL FORENSICS	358-366
<i>Nematov Azizbek Golibjon o'g'li</i> THE NATURE AND IMPORTANCE OF THE TASK OF CRIME PREVENTION IN THE PRELIMINARY INVESTIGATION	367-373
<i>Dadaboeva Dilfuza Nurmatovna</i> THE SIGNIFICANCE OF THE PARTICIPATION OF NON-GOVERNMENT NON-PROFIT ORGANIZATIONS IN BUSINESS ACTIVITY	374-378
<i>Urazbayev Laziz Shuhrat ogli</i> ATTACKS ON CRITICAL DIGITAL INFRASTRUCTURES AND THEIR PREVENTION	379-383
13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES	
<i>Khudoyberganov Doniyor</i> THE NEED TO DEVELOP THE COGNITIVE COMPETENCE OF YOUNGER STUDENTS	384-388
<i>Hazratov Fazliddin Khikmatovich</i> FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS THROUGH OBJECT-ORIENTED PROGRAMMING LANGUAGES	389-393
<i>Khojamkulov Rasulbek Kurbon ogli</i> THE IMPORTANCE OF DEVELOPING DESIGN COMPETENCES OF FUTURE ENGINEERS USING COMPUTER GRAPHICS	394-398

<i>Zakirova Zulkhumor Zairjonovna</i> THE ROLE OF TEACHER QUESTIONING IN DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS AS A WAY TO INDEPENDENT LEARNING	399-404
<i>Eshnazarov Murad Karimovich</i> IMPROVING PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON THE HERMENEUTIC APPROACH	405-410
<i>Menglikulov Khairulla Alikulovich</i> DIFFERENTIAL APPROACH TO FORMING SWIMMING ABILITIES AND SKILLS IN FEMALE STUDENTS	411-415
<i>Komilova Dildora Gulamjanovna</i> DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF ECONOMICS STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING	416-420
<i>Turdimurodov Dilmurod Yuldashevich</i> ADAPTIVE REACTIONS OF ATHLETES TO TECHNICAL ACTIONS IN BOXING	421-426
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> CONDITIONS AND METHODS OF TEACHING ACTIVITY GAMES TO CHILDREN	427-432
<i>Akhmedov Akmal</i> IMPORTANT CRITERIA FOR PREPARING FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE PROCESS OF HIGHER EDUCATION	433-440
<i>Donisheva Gulro'y Axrorqul qizi</i> USE OF IT IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	441-444
<i>Qurbonboyeva Dilfuza Shukur qizi</i> FORMING COMMUNICATION COMPETENCES OF STUDENTS	445-449
<i>Erkaboev Oybek Mukhammadzhonovich</i> THE GROWTH RATE OF INDICATORS OF SPECIFIC COORDINATION ABILITIES OF CHILDREN AGED 6 YEARS	450-456
<i>Abatov Jalgasbay Orinbaevich</i> TEACHING FINE ART LESSONS IN CONNECTION WITH HISTORY	457-463
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i> INFLUENCE OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT ON THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION	464-468
<i>Makhmudova Zulfiya Khomitovna</i> ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION AND FAMILY COOPERATION	469-476
<i>Abduvasieva Mahmuda Khamidullo qizi</i> UNIQUE ASPECTS OF THE CHINESE EDUCATION SYSTEM	477-483
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> PEDAGOGICAL PROBLEMS IN THE FORMATION OF MENTAL ABILITIES IN PRIMARY CLASS STUDENTS AND THEIR SOLUTION	484-489
<i>Esanova Gulchehra</i> PRINCIPLES AND METHODS OF PHYSICAL TRAINING OF YOUNG FOOTBALL PLAYERS	490-497

Received: 22 April 2024

Accepted: 1 May 2024

Published: 10 May 2024

Article / Original Paper

STUDYING AND ASSESMENT OF THE INTERNAL CONTROL SYSTEM IN THE AUDIT OF PROVISIONS

Achilov, Farkhodjon Shavkatjon o'g'li

Tashkent State University of Economics

Associate Professor of "Audit" Department, Ph.D

Abstract. In this article describes the process of studying and assessing of the internal control and accounting system when auditing of provisions of business entities. Also, proposals and recommendations were formulated for applying audit procedures when checking provisions. It has been scientifically proven that high efficiency is achieved through studying the internal control system when checking provisions and using an evaluation questionnaire during the audits.

Key words. Provisions, audit risk, financial statement audit, internal control system, accounting system, control tests, substantive tests, audit procedures, detail tests.

БАҲОЛАНГАН МАЖБУРИЯТЛАР АУДИТИДА ИЧКИ НАЗОРАТ ТИЗИМИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ

Очилов, Фарходжон Шавкатжон ўғли

Тошкент давлат иқтисодиёт университети

“Аудит” кафедраси доценти, PhD

Аннотация. Мазкур мақолада хўжалик юритувчи субъектларда баҳоланган мажбуриятларни аудиторлик текширувидан ўтказишда бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш жараёни ёритиб берилган. Шунингдек, баҳоланган мажбуриятлар аудитида аудит амалларини қўллаш бўйича таклиф ва тавсиялар шакллантирилган. Баҳоланган мажбуриятлар аудитида ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш бўйича саволномадан аудиторлик текширувларида фойдаланиш орқали юқори самарадорликка эришиш илмий асосланган.

Калит сўзлар. Баҳоланган мажбуриятлар, аудиторлик риси, молиявий ҳисобот аудити, ички назорат тизими, бухгалтерия ҳисоби тизими, назорат тестлаш, моҳиятига кўра текширув, аудиторлик амаллари, батафсил тестлаш.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I5Y2024N09>

Кириш. Бугунги кунда мамлакатимизда фаолият юритаётган турли мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ҳисоботларида мавжуд муҳим бузиб кўрсатишлар риси даражасини аудиторлик текширувида тўғри аниқлаш ҳамда бартараф этиш муҳим аҳамиятга эга. Бунинг учун эса, текшириляётган хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий ҳисобот моддалари бўйича ички назорат тизими ва назорат воситаларининг самарали ишлаётганлигини ўрганиш ҳамда баҳолаш мақсадга мувофиқ. Баҳоланган мажбуриятлар аудитини ўтказишда бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимини ўрганиш ва баҳолаш муҳим аҳамиятга эга эканлигини қуйидагилар

орқали ёритиб бериш лозим:

1. Баҳоланган мажбуриятларни тўғри ҳисобга олинганлигини тасдиқлаш долзарб ҳисобланади. Бунда, бухгалтерия ҳисоби тизими амалдаги бухгалтерия стандартларига мувофиқ хўжалик юритувчи субъектнинг барча баҳоланган мажбуриятларини тўғри қайд этиш имкониятига эга бўлиши керак. Баҳоланган мажбуриятлар бўйича ахборотлар бухгалтерия ҳисобининг миллий ва халқаро стандартларига мувофиқ эканлигини ўрганиш аудиторга молиявий ҳисоботдаги турли муҳим бузиб кўрсатишларни тушунишга ҳамда уларни бартараф этишга ёрдам беради.

2. Ички назорат тизими хатолар, фирибгарлик ва молиявий маълумотларнинг бузиб кўрсатилишини минималлаштиришга қаратилади. Ички назорат тизимини баҳолаш аудиторга баҳоланган мажбуриятларни баҳолашда фойдаланилган ахборотлар ишончли ва асосли эканлигини ҳамда мазкур маълумотларга таъсир қилиши мумкин бўлган назорат воситалари самарали эканлигини аниқлашга хизмат қилади.

3. Ички назорат ва бухгалтерия ҳисоби тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш аудиторга баҳоланган мажбуриятларнинг ишончилиги ва ҳаққонийлигига таъсир қилиши мумкин бўлган хато ва қоидабузарликларни аниқлаш имконини беради. Буни тегишли баҳоланган мажбуриятларни тан олиш ҳамда баҳолаш бўйича назорат тартиб-қоидаларининг мавжуд эмаслиги, ҳужжатларнинг етарли эмаслиги ёки бухгалтерия ҳисобининг миллий ва халқаро стандартларига риоя қилмаслик ҳолатлари келтириб чиқаради.

4. Ички назорат ва бухгалтерия ҳисоби тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш орқали хўжалик юритувчи субъектнинг келгусида баҳоланган мажбуриятларни тан олиши ҳамда аниқ баҳолаши бўйича назорат воситаларининг самарадорлигини оширишга эришилади.

Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда, мажбуриятлар аудитида молиявий ҳисоботлардаги муҳим бузиб кўрсатишлар rischi даражасини аниқлашнинг энг самарали ҳамда амалиётда мутахассислар томонидан тан олинган йўналишларидан бири сифатида ички назорат ҳамда бухгалтерия ҳисоби тизимини ўрганиш ва баҳолаш бўйича саволномалардан фойдаланиш зарур эканлигини таъкидлаш жоиз.

Адабиётлар шарҳи. Мажбуриятлар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш, аудиторлик текширувида хўжалик юритувчи субъектнинг ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш юзасидан бир қатор хорижий ва иқтисодчи олимлар илмий-тадқиқот ишларини олиб борган. Улардан айримларининг фикрларига тўхталиб ўтишимиз мақсадга мувофиқдир.

«Текширилаётган субъектнинг фаолиятини, уларнинг назорат муҳитини тушуниш ва текширилган молиявий ҳисоботлардаги муҳим бузиб кўрсатишлар riskини баҳолаш» номли 8-сон РФАФСга мувофиқ «аудиторлик текширувидан ўтказилаётган хўжалик юритувчи субъектнинг фаолиятини, операцияларни амалга оширишда ички назорат тизимини ўрганиш ва текширилаётган молиявий ҳисоботлардаги муҳим бузиб кўрсатишлар riskини баҳолаш муҳим аҳамиятга эга. Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш ва молиявий ҳисоботларнинг ишончилилик даражаси тўғрисида профессионал фикр билдириш учун назорат тизимларини етарли даражада баҳолаш мақсадга мувофиқ» [1].

Р.П.Булыга «Ички назорат - бу хўжалик юритувчи субъект раҳбарияти томонидан

субъектнинг иқтисодий фаолияти самарадорлигини ошириш тўғрисида маълумот олиш, шунингдек ишончли молиявий ҳисоботларни тузиш мақсадида амалга ошириладиган жараён», деб таърифлаган [2].

В.В.Бурцев эса «Ички назорат - бу ҳақиқатдаги маълумотларни бизнес режадаги маълумотлар билан таққослаш, аниқланган оғишларни баҳолаш, оғишларга таъсир қилган сабаблар ва омилларни таҳлил қилишга қаратилган функционал ҳаракатлар тизими» эканлигини таъкидлаб ўтган [3].

Л.И.Хоружийнинг фикрича, «Ички назорат - фаолият самарадорлигини ҳар томонлама тавсифловчи корхоналарнинг молиявий кўрсаткичларидир» [4].

Л.В.Сотникова ўзининг тадқиқот ишида «Ички назорат - бу корхона хўжалик операцияларининг самарадорлигини назорат қилиш жараёнини амалга оширадиган тизим», деб таъкидлаган [5].

Ashbaugh Skaife, Collins, Kinney Jr. Lafond каби олимлар «хўжалик юритувчи субъектларда ички назорат тизими ва аудит иши сифатининг ўзаро боғлиқлиги бўйича илмий-тадқиқотларни олиб боришган» [6].

Яна бир олимлар гуруҳи Г.Ким, В.Ричардсон ва М.Ватсонлар «ички назорат тизимининг асосий компонентларидан бири ахборот ва коммуникация билан боғлиқ ички назоратнинг заиф томонлари фирма ва унинг раҳбариятига муҳим таъсир қилади» [7] деган хулосага келган.

С.Абраеванинг фикрига кўра, «Ички назорат тизими фаолиятини ўрганиб уни баҳолаш эса аудиторга текширув жараёнида унга таяниш мумкин ёки йўқлиги ҳақида қарор қабул қилишида ёрдам беради. Булар эса, ўз навбатида, аудитнинг муҳим босқичларидан бири бўлган риск ва муҳимлик чегараларини аниқлашда аудиторга қўл келади» [8].

Умуман олганда, хўжалик юритувчи субъектнинг бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш баҳоланган мажбуриятлар аудитида муҳим роль ўйнайди, чунки ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш аудиторга баҳоланган мажбуриятларни тўғри ва аниқ баҳолашда фойдаланилган ахборотларнинг ишончилиги ва асослилигини баҳолаш ҳамда аудиторлик рискини тўғри аниқлаш имконини яратади.

Таҳлил ва натижалар. Мамлакатимиз аудиторлик фаолиятида сўнгги йилларда таваккалчиликка асосланган аудит ривожланиб бормоқда. Таваккалчиликка асосланган аудит - бу хўжалик юритувчи субъект фаолияти билан боғлиқ рискларни аниқлаш ва баҳолашга қаратилган аудиторлик текширувидир. Шу боисдан, текшириладиган субъектнинг ички назорат тизими компонентларини саволномалар асосида баҳолаш орқали молиявий ҳисоботлардаги муҳим бузиб кўрсатиш рискини аниқлаш долзарб масалалардан биридир.

Баҳоланган мажбуриятларни аудиторлик текширувидан ўтказишда ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш муҳим ҳисобланади. Бунинг сабаби, шундаки, хўжалик юритувчи субъектлар баҳоланган мажбуриятларни бухгалтерия ҳисобида тан олиш, баҳолаш ва молиявий ҳисоботларда акс эттириш мақсадида олдинги тўпланган тажрибаларини инobatга олишлари зарур. Хўжалик юритувчи субъектнинг олдинги тажрибаларида мавжуд бўлмаган операцияларни баҳоланган мажбурият сифатида тан олиш учун бир қатор босқичларни амалга оширишлари лозим. Баҳоланган

мажбуриятларни тан олиш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш босқчиларини амалга ошириш жараёнларида риск даражасини ошириб юборадиган ҳолатлар кўп учрайди. Айнан мана шундай муҳим бузиб кўрсатиш рискларини ўз вақтида аниқлаш ҳамда бартараф этиш мақсадида ички назорат тизими компонентларининг самарадорлигига ҳаққоний баҳо бериш аудиторларнинг зарур вазибалари қаторига киради.

Баҳоланган мажбуриятлар аудитида бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолашдан асосий мақсад молиявий ҳисобот моддаларида мавжуд бўлган муҳим бузиб кўрсатиш ҳолатларини аниқлаш ва уларни бартараф этиш юзасидан таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқиш ҳисобланади.

Баҳоланган мажбуриятлар аудитида аудитор мажбуриятларни баҳолашнинг ишончилиги ва мувофиқлигини текшириш учун турли хил аудит амалларидан фойдаланади. Қуйида ушбу жараёнда қўлланиладиган асосий аудит амаллари ва уларнинг тавсифлари келтирилган (1-жадвал).

1-жадвал

Баҳоланган мажбуриятлар аудитида аудит амалларини қўллаш кетма-кетлиги¹

№	Аудит амалининг номи	Тавсифи	Аудит амалининг тури	Маълумот манбалари
1.	Баҳолаш методологиясини таҳлил қилиш	Аудитор мажбуриятларни баҳолашда қўлланиладиган усулларни, жумладан, математик моделларни, статистик усулларни ёки бошқа ёндашувларни кўриб чиқиши лозим. Амалдаги усулларнинг аудит стандартлари ва молиявий ҳисобот талабларига мувофиқлиги текширилади.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Маҳсулот, товар, иш, хизматларни етказиб бериш бўйича шартномалар, меҳнат шартномалари, даъволар ва бошқалар.
2.	Тахминлар ва кўрсаткичларни таҳлил қилиш	Аудитор мажбуриятларни баҳолашда фойдаланиладиган тахминлар ва кўрсаткичларни, масалан, фоиз ставкалари, муддатлар, инфляция кутилмалари ва бошқаларни текширади. Тахминларнинг оқилоналиги ва асослилиги мавжуд маълумотлар ҳамда омиллар асосида таҳлил қилинади.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар, прејскурантлар.
3.	Ўтган давр маълумотлари билан таққослаш	Мажбуриятларнинг жорий баҳолари муҳим ўзгаришлар ёки оғишларни аниқлаш учун олдинги даврлардаги тахминлар билан	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар,

¹ Муаллиф ишланмаси

		таққосланади. Ҳар қандай ўзгаришларнинг сабаблари таҳлил қилинади ва уларнинг асослилиги текширилади.		бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар.
4.	Ташқи тасдиқларни олиш	Аудитор ташқи тасдиқлашни, масалан, учинчи томон баҳоловчиларидан, бошқа контрагентлардан ёки тегишли соҳадаги экспертлардан сўраши мумкин. Мазкур жараёнда тақдим этилган маълумотлар ва фикрларнинг мустақиллиги ҳамда холислиги текширилади.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Ташқи тасдиқномалар, эксперт хулосалари, баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар.
5.	Арифметик аниқликни ва баҳолар асослилигини текшириш	Аудитор мажбуриятларни баҳолашнинг тўғрилигини текширади, масалан, қўлланилган баҳолар ҳақиқий маълумотлар ёки муқобил баҳолаш усуллари билан солиштирилади. Олинган натижаларнинг асослилиги ва ишончлилиги баҳоланади.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар.
6.	Таъсирчанлик таҳлили	Таъсирчанлик таҳлили молиявий ҳисоботнинг асосий кўрсаткичларидаги ўзгаришлар баҳоланган мажбуриятларни баҳолашга қандай таъсир қилиши мумкинлигини аниқлаш учун амалга оширилади. Баҳоланган мажбуриятлар, одатда, юридик жавобгарлик натижасида юзага келадиган аниқ мажбуриятлар асосида пайдо бўлади. Таъсирчанлик таҳлили мажбуриятларни баҳолаш билан боғлиқ риск ва номувофиқлик даражасини аниқлашга ёрдам беради.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Мол етказиб берувчи ва харидорлар билан тузилган шартномалар, баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар.
7.	Рискларни	Аудитор мажбуриятларга	Назорат	Баҳоланган

	бошқаришни таҳлил қилиш	оид рискларни баҳолаш ва уларни камайтириш ёки бошқариш бўйича кўрилган чоралар самардорлиги билан боғлиқ рискларни бошқариш тизимини таҳлил қилади. Назорат амалларининг етарлилиги ва ҳаққонийлиги баҳоланади.	тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар.
8.	Баҳоланган мажбуриятларни тасдиқловчи ҳужжатларни кўриб чиқиш	Баҳоланган мажбуриятларни баҳолаш жараёнини асословчи тегишли ҳужжатлар, масалан, баҳоловчиларнинг ҳисоботлари, молиявий моделлар, йиғилишлар баённомалари ва бошқалар таҳлили ўтказилади. Тақдим этилган ҳужжатларнинг тўлиқлиги ва тўғрилиги текширилади.	Назорат тестлаш, моҳиятига кўра аудит амаллари	Баҳоланган мажбуриятларни ҳисобга олиш учун аналитик карточкалар, бухгалтерия ҳисоби маълумотлари, ҳисоб сиёсати, молиявий ҳисоботлар баҳоловчи ташкилотларнинг ҳисоботлари.

Юқорида келтириб ўтилган аудит амаллари аудиторга молиявий ҳисоботларда мажбуриятлар бўйича маълумотларни текширишнинг асосий жиҳати бўлган баҳоланган мажбуриятларни баҳолашнинг ишончилиги ва ўринлилиги тўғрисида етарли далилларни олишга имконият яратади.

Аудит амалларини қўллашда, баҳоланган мажбуриятлар бўйича резервларни шакллантириш билан боғлиқ бўлган хўжалик юритувчи субъектнинг молия-хўжалик фаолиятида содир бўлган операцияларга аниқлик киритиш лозим.

Сўнгги йилларда таваккалчиликка асосланган аудитга бўлган эҳтиёж ортиб бораётганлигини гувоҳи бўлмоқдамиз. Шу сабабли, хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ҳисоботлари ҳамда фаолиятдаги мавжуд муҳим бузиб кўрсатиш рисклари даражасини аудиторлик текширувида аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади.

Мазкур муҳим бузиб кўрсатишлар rischi даражасини аниқлашда текшириладиган хўжалик юритувчи субъект ички назорат тизимининг самарали ёки самарали эмаслигини саволномалар орқали баҳолаш методологияси ҳар бир текшириладиган объектнинг хусусиятига қараб ўзгариши мумкин.

Умуман олганда, мажбуриятлар ҳисобини аудиторлик текширувидан ўтказишда ички назорат тизимининг ҳар бир элементи бўйича ишлаб чиқилган саволномаларда баҳоланган мажбуриятлар билан боғлиқ жараёнларнинг ўз ичига қамраб олиниши муҳим аҳамиятга эгадир (2-жадвал).

2-жадвал

Баҳоланган мажбуриятлар билан боғлиқ операциялар бўйича ички назорат тизимини баҳолаш саволномаси¹

Саволлар	Жавоблар	
	Ҳа	Йўқ
1. Жорий назорат воситалари		
1.1. Баҳоланган мажбуриятларни инвентаризация қилиш тасдиқланган режага мувофиқ, шунингдек, муайян мажбурият билан боғлиқ янги ҳодисалар юзага келганда амалга ошириладими?	+	
1.2. Активлар ва бухгалтерия ҳисоби ёзувларига, шунингдек, амалий дастурлар ва компьютер ахборот тизимларига киришни чеклаш талаблари тўлиқ бажарилганми?	+	
1.3. Ходимлар билан моддий жавобгарлик тўғрисида шартномалар тузилиб, тўлиқ ҳажмда назорат қилинмоқдами?	+	
1.4. Мулк ва ҳужжатларнинг сақланиши учун шароитлар тўлиқ таъминланганми, (сейфлар, жиҳозланган омборлар, архивлар, сигнализация тизимлари, хавфсизлик хизмати мавжудми)?		+
1.5. Ходимларнинг тил бириктириши орқали жорий ички назорат тартиб-қоидаларини четлаб ўтиш имкони мавжудми?	+	
1.6. Ички назоратни амалга ошириш учун жавобгарлик юкланган шахслар томонидан ўз ваколатларини суиистеъмол қилиш эҳтимоли мавжудми?		+
1.7. Хўжалик юритувчи субъектларда мажбуриятларни баҳолаш учун белгиланган тартиб ва методика мавжудми?	+	
1.8. Мажбуриятларни баҳолашда аниқ белгиланган усуллар мавжудми ва ҳисоб сиёсатида акс эттирилганми?	+	
1.9. Бошқарувнинг турли даражаларида моддий жавобгарликни тақсимлаш тартиби мавжудми?		+
2. Бошланғич ҳисоб ва маълумотларни тайёрлаш босқичида хўжалик операцияларини назорат қилиш		
2.1. Хўжалик операцияларининг мавжудлиги ҳамда ҳақиқийлиги бўйича ички аудит текширувлари мунтазам равишда амалга ошириладими?		+
2.2. Регламентлар ва нормалар, стандартларга мувофиқлик мунтазам равишда текшириладими?		+
2.3. Активлар ва мажбуриятларнинг ҳақиқатда мавжудлигини текшириш натижалари мунтазам равишда бухгалтерия ҳисоби билан таққосланадими?	+	
2.4. Ҳужжатларни расмийлаштиришда белгиланган талабларга риоя қилинадими ва ҳужжатларни кетма-кет рақамлаш қўлланиладими?	+	
2.5. Хўжалик операцияларининг ўзаро боғлиқлиги тизимли равишда текшириладими ва мувофиқлаштириладими?	+	
2.6. Аналитик ҳисоб ва айланма қайдномалар ҳамда бухгалтерия ёзувларининг арифметик аниқлиги мунтазам текшириладими?	+	
2.7. Баҳоланган мажбуриятларни баҳолаш билан боғлиқ рисклар ва ноаниқликларни баҳолаш тартиби мавжудми?		+

¹ Муаллиф ишланмаси

3. Ички назорат функцияларининг бажарилишини текшириш		
3.1. Баҳоланган мажбуриятлар ҳисобини юритишнинг ҳисоб сийёсати ва унинг элементларига мувофиқлиги тизимли равишда текшириладими?	+	
3.2. Тўсатдан ўтказиладиган инвентаризация ва бошқа текширувлар тизимли равишда амалга ошириладими?		+
3.3. Лавозим йўриқномаларига риоя қилиш мунтазам равишда назорат қилинадими?		+
3.4. Тугалланган хўжалик операциялари бўйича бирламчи ҳужжатлар мавжудлиги тизимли равишда текшириладими?	+	
3.5. Баҳоланган мажбуриятларни шакллантириш ва баҳолашнинг мақсадга мувофиқлиги тизимли текшириш ҳамда солиштириш орқали амалга ошириладими?	+	
3.6. Ноодатий операциялар тизимли равишда назорат қилинадими?		+
3.7. Мажбуриятларни баҳолаш учун муайян масъул шахс тайинланганми? Баҳолашларнинг тўғрилигини тасдиқлаш учун ваколатли лавозимлар ва шахслар мавжудми?		+
3.8. Олдинги йиллар тажрибалари ва аудит натижалари асосида жавобгарликни баҳолаш жараёнини такомиллаштириш ва фикр-мулоҳазаларни тақдим этиш механизмлари мавжудми?	+	

Юқорида келтирилган ички назорат тизимини текшириш бўйича саволлар аудиторга хўжалик юритувчи субъектда баҳоланган мажбуриятлар бўйича хўжалик операцияларининг қай даражада акс эттирилганлигини ҳамда мазкур баҳоланган мажбуриятларнинг тўғри баҳоланиши ва ҳисобга олинишини таъминлаш учун ички назорат тизимининг мавжудлигини ҳамда унинг самарадорлигини баҳолашга ёрдам беради.

Хўжалик юритувчи субъектларда халқаро стандартлар асосида молиявий ҳисоботларни тузиш ва тайёрлаш чоғида мажбуриятлар миқдорини тўғри ҳамда ҳаққоний акс эттиришни мақсад қилишини инобатга олган ҳолда, аудиторлик текширувида айнан баҳоланган мажбуриятлар билан боғлиқ муҳим бузиб кўрсатишлар rischi даражасини аниқлаш ҳамда камайтириш зарур.

Хулоса. Баҳоланган мажбуриятлар аудитида ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш бўйича юқорида келтирилган фикр-мулоҳазалар натижасида қуйидаги хулосалар шакллантирилди:

1. Молиявий ҳисобот аудитида баҳоланган мажбуриятларнинг миқдори ҳамда уларнинг асослилиги ва ишончлилигига таъсир қилувчи ҳар қандай муҳим бузиб кўрсатишларни аниқлаш мақсадга мувофиқдир. Шунинг учун, аудиторлик текширувида баҳоланган мажбуриятларни аудиторлик текширувидан ўтказишда етарли ҳамда мос аудиторлик далилларини тўплаш мақсадида аудит амалларини қўллаш тартиби ишлаб чиқилди. Мазкур аудит амалларини қўллаш тартибидан фойдаланиш орқали аудит иши сифатининг даражаси ҳамда аудиторлик хулосасининг ишончлилиги ошишига, шу билан бирга, аудиторлик rischi даражасини мақбуллаштириш ва камайтиришга эришилади.

2. Аудиторлик текширувининг энг асосий жараёнларидан бири хўжалик юритувчи субъектнинг ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолашдир. Буни

инобатга олган ҳолда, баҳоланган мажбуриятлар билан боғлиқ операциялар бўйича ички назорат тизимини баҳолаш саволномаси ишлаб чиқилди. Мазкур саволномани амалиётда баҳоланган мажбуриятлар аудитида қўллаш аудиторлик текширувини тўғри ҳамда самарали режалаштиришга ва хўжалик юритувчи субъектнинг ички назорат тизимини тўғри тавсифлашга замин яратади. Шунингдек, хўжалик юритувчи субъект томонидан мажбуриятлар билан боғлиқ молия-хўжалик операциялари қай даражада самарали бошқарилаётганлиги тўғрисида ишончли хулоса шакллантирилишига эришилади.

3. Таҳлилларга кўра, молиявий ҳисоботларда баҳоланган мажбуриятлар бўйича маълумотларни аудиторлик текширувидан ўтказишда анъанавий усуллардан фойдаланиш ҳар доим ҳам юқори самара бермаслиги мумкин. Шу сабабли, баҳоланган мажбуриятларни аудит қилишда муҳимлик даражасини белгилаш, ички назорат тизимини ўрганиш ҳамда баҳолаш, аудиторлик rischi даражасини аниқлашнинг халқаро амалиётда қўлланилаётган усулларини ўз ичига олган баҳоланган мажбуриятларни аудиторлик текширувидан ўтказиш йўналишларини белгилаб олиш мақсадга мувофиқ эканлиги илмий асосланди.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Федеральный стандарт аудиторской деятельности Российской Федерации (ФСАД) №8 «Понимание деятельности аудируемого лица, среды, в которой она осуществляется и оценка рисков существенного искажения аудируемой финансовой (бухгалтерской) отчетности». minfin.gov.ru
2. Р.П.Булыга Классификация и стандартизация финансового контроля и аудита в Российской Федерации / Р. П. Булыга // Учет. Анализ. Аудит. – 2017. – № 5. – С. 14.
3. В.В.Бурцев Внутренний финансовый контроль на предприятии: методологические вопросы / В. В. Бурцев // Финансы. – 2003. – № 11 (107). –С. 3
4. Л.И.Хоружий О совершенствовании бухгалтерской отчетности организаций АПК / Л. И. Хоружий // Бухгалтерский учет в сельском хозяйстве. – 2010. – № 8. – С. 5
5. Л.В.Сотникова Внутренний аудит (текст лекций) / Л. В. Сотникова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nashaucheba.ru/v59445/сотникова_л.в._внутренний_аудит (дата обращения: 23.03.2019).
6. Ashbaugh-Skaife, H., Collins, D. W., Kinney Jr, W.R. (2007). The discovery and reporting of internal control deficiencies prior to SOX-mandated audits. // Journal of Accounting and Economics, 44(1-2), 166-192.
7. Kim, G., Richardson V., Watson, M.W. (2018). IT does matter: The folly of ignoring IT material weaknesses. // Accounting Horizons, 32(2), 37-55.
8. Абраева С. Аудиторлик текшируви жараёнида бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимини баҳоланишнинг аҳамияти. // “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. № 4, июль-август, 2016 йил. <http://www.iqtisodiyot.uz/>.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).